

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

22. Laus Virtutum & scientiarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

nis generis pecudum, & ferarum in cæteris partibus, cuncta auro lita, distincta gemmis, unio numque conchis, erant cœnationes laqueatz tabulis eburacis versatilibus, ut flores, & vnguenta desuper spargerentur, præcipua cœnationum rotunda, quæ perpetuò, vice mundi, diebus, ac noctibus circumageretur.

Villa.

Specimen villarum aspice in vna villa. Exerat, inquit Plinius, Gordianorum villa Prenestina ducentas colūnas vno peristylō habēs, quarum quinquaginta Charistæ Claudianæ, quinquaginta Syenitides, quinquaginta Numidiæ, pari mētura sunt, in qua Basilæ centenariæ tres, cætera huic operi conuenientia, & thermæ quales præter urbem nusquam in orbe terrarum. Commemorat quoque Plutarchus in Lucullo eius ædificia sumptuosissima: nam ad Neapolin tumulos suspendit fossuris, Euripis, & in riuis pisculenta ædificia sua circumiecit, Diatas Marinas extruxit, quas Tubero stoicus contemplatus appellauit eum Xerem togatum.

Sed operæpretium est egregium Caij Plini Iunioris epistolam lib. 5. epist. 6. legere, vbi de industria villam omnibus coloribus depingit.

Fons.

Laudem fontis peremus ex Plinio. Fons oritur in monte, per saxa decurrit, excipitur cœnatiuncula manufacta, ibi paulum retentus in Larium lacum decedit, perinde die statis austibus, & diminutionibus crescit, decrescitque, cernitur id palam, & cum summa voluptate deprehenditur, iuxta decumbis, & vesceris, atque ex ipso fonte, nam frigidissimus est, potas.

Flumina.

Flumina laudantur ab ortu, scaturigine copiosa, velocitate, colore, piscata, piscium generibus, & multitudine, & alijs fluuijs, quos recipiunt, & locis, per quæ fluunt, denique à nauium frequentia.

Montes.

Mons celebratur à magnitudine, radicibus, vallibus, viribus, miraculis, prodigijs, rebus memorabilibus, frugum vbertate, & copia.

Agri.

Laudationis in agro capita erunt, fertilitas, amœnitas, varietas arborum, & herbarum, cultura, situs.

Viri, & virtutes. Sed omnino laudanda sunt vberius ea, quæ communi consensu maiora sunt, religio, legum maiestas, ritus, consuetudines, priuilegia, iustitia, clementia, fortitudo, probitas, constantia, ars militaris, doctrina, studia, Gymnasia, opificum industria, de quibus diximus superius.

Quæ Cicero pro Flacco, sectione 61. paucis complexus est, cum de Athenarum urbe sic agit:

Adfunt Athenienses, vnde humanitas, doctrina, religio, fruges, iura, leges ortæ, atque in omnes terras distributæ putantur; De quorum urbis positione propter pulchritudinem, etiam inter Deos certamen fuisse proditum est: Quæ vetustate ea est, ut ipsa ex se suos ciues genuisse dicatur: & eorum eadem terra parens,ATRIX, patria dicatur: autoritate autem tanta est, ut iam fractum prope, ac debilitatum Græciæ nomen huius urbis laude nitatur. Et de Lacedæmonijs:

Adfunt Lacedæmonij, cuius ciuitatis spectata, & nobilitata virtus, non solum natura corroborata, verum etiam disciplina putatur: qui soli in orbe terrarum septingentos iam annos amplius vnus moribus, & nunquam mutatis legibus viuunt.

Ibidem de Massilia, & cæteris.

Laus virtutum, & Scientiarum.

CAPVT XXII.

LAUS Virtutum, & Scientiarum ijs ferme capitibus excurrit, quæ in laude personæ notari superius.

In virtutibus quippe expenditur honestas, vtilitas, necessitas, quod vti plenius assequatur orator, modo earum definitionem, seu potius descriptionem clarissimis pingit coloribus, modo ipsius obiecti dignitatem amplificat, modo eius originem, & causas arcescit, modo effectus admirabiles ponit ob oculos, modo contrariorum vitiorum pingit deformitatem, modo inferiorum virtutum comparatione, eam quam laudat, celsius attollit.

Ad hæc contextit sapientum effata, historias, similitudines, emblemata, quibus quasi rescellato

bellato opere distinguntur oratio. Horum non nulla persequutus est Aphthonius in Encomio sapientia: Primum enim ab eius dignitate incipit, & ostendit sapientiam *Compositum esse Deorum possessionem, & οὐκ ἔστιν ἄλλο*

Sapientia
lous.

Nam Iunoni nuptias, Marti bella, Vulcano fabrilis, Neptuno tribui navigationes, sapientia verò omnes indigere, *καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλο τῆς αὐτοῦ σάφους*, Proinde semen esse quoddam cœli, & radium fumæ matæstatis, quo, qui inter mortales præditi sunt, hoc *διὰ τῶν πάλαιος* appellamus.

Mox ad eius necessitatem, & varias utilitates delabitur, & plenè indicat sapientiam, omnium esse temporum, omnium negotiorum propriam, nec magis pacis, quàm armorum, *πολλοὺς γὰρ ἔχει πόλεμον, ὡς εἰς ἄλλοις παντοῦ ἀνοήσια, ἢ εἰς ἡμῶν οὕτω μάλιστα εἰς ἀνοῦτα καὶ ἀπὸ τὰς μάχας.*

Deinde eius commoda ubique terrarum in vita ciuili percurrit, & quid imperatoribus, & belli ducibus, quid agricolis, quid nauigantibus, quid vniuerso hominum generi conferat, ostendit.

Ἀδὲ γεωργίᾳ ἀνὰ τὴν γῆν, καὶ τοῖς πλείοσι νέμει τὴν θάλατταν, &c.

Nec satis ipsam sapientiam in cœlum penetrant inducit, & totam superioris mundi Oeconomiam admirabili virtute complexam.

Ἄλλα λαβεῖν οὐκ ἔστιν ἄλλο ἀπὸ τῶν οὐρανῶν ἔχει παρ' ἑαυτῶν. Καὶ γὰρ ὁ Ἑλλησποπέδῳ γὰρ ἔστιν, μόνῃ ἔστιν τοῖς ἀνθρώποις ἔστιν.

Quartò eius diuersos effectus artificiosè per historias explicat, vt cum dicit sapientiam Troiam cœpisse, Sapientiam Cyclopi oculum effodisse, Sapientiam Persarum robur contriuisse.

Postremò augeat à comparatione minorum & sapientiam cum fortitudine comparans, hanc longè inferioriorem, illam gloriosiorē planè declarat.

Ἐστὶν αὐτῷ ἀνδρείων παραβολῶν, &c.

Ad hoc genus pertinent λόγοι, quos antiqui χρεῖας ab vtilitate nominarunt, sunt enim propriè orationes de vitis, & virtutibus, aliqua sententia complexis, quæ tractantur scèpiusimè per paraphrales, & descriptiones rei, per causas, per contraria, per similitudines, per exempla, per veterum testimonia, quæ Aphtho-

nus in arte vocat *παραφραστικὸν τὸ ἄρτιον τὸ παντοῦ, ἢ παραβολὴν παραδείγματι, μαρτύρια παλαιῶν.* Quorum omnium ars ex Libanio, Theone, & Aphthonio, vel ijs, qui ad huc nate discunt, cum cortice satis nota est.

Artes, & scientia, haud dissimili quidem ratione laudantur: Soler esim primum earum inquiri nobilitas, quæ ex inuicatoribus non raro peti solet. Deinde ostenditur antiquitas, & ortus, & progressus, & obiecti dignitas, & commoda in omnè ciuili vitæ partem longè latequè diffusa, & honores istarum artium professoribus haberi, & libri scripti, & ingeniorum claritas, & multitudo, & scientiæ veritas, & constantia, & uocessitas, & si quid huiusmodi.

De veterum in epidicticis orationibus artificio.

CAPVT XXIII.

PLacet quoque ad huius libri coronidem nonnulla de veterum in tractandis orationibus Epidictis artificio suggerere, licet superiora fiat exemplorum varietate distincta.

Primus omnium occurrit Thucydides, *ca. Aedificiorū lucus.* cuius funebri legitur oratio lib. 2. in Athenienses, qui pro patria fortiter occubuerant. Sed vt dicam, quod sentio, minime est Epidicticus, imò austerus, grandis, subhorridus, & rerum potius sincerus pronuntiator (quod dixit M. Tullius) quàm facundus laudator. Itaque hunc *ἰπιτάφιος λόγος*, quod nihil habeat admodum eximium prætermitto, summa capita delibasse contentus, in quibus dispositio admodum vulgaris, & excusationes, quas nollem hoc tempore imitari.

Partitio orationis Thucydidis.

Primum, Exordium est ab excusatione, rei *Thucydidis* magnitudine, cum viriū tenuitate comparata. *ἰπιτάφιος* Simile est exordium Demosthenis in *ἰπιτάφιος* λόγοι. *λόγος*, cuius lib. 3. memini. Tenuitate (inquit) oratoris periclitatur fama celebritatis. Itaque fatius res magnas obuoluere silentio, quam ingenij culpa dcterere, vide Horat. Od. 6 libr. 1.

Oratio funebri Thucydidis.